

Välskriven introduktion till anesthesi- och intensivvård

L E S Carrie, P J Simpson, M T Popat, eds. **Understanding anaesthesia**. 3 ed. 341 sidor. Oxford: Butterworth-Heinemann, 1996. Pris £ 25. ISBN 0-7506-2079-X.

Recensent: avdelningsläkare Hans Friberg, anesthesi- och intensivvårdskliniken, Universitetssjukhuset, Lund.

Det är svårt att skriva en lärobok i anesthesi- och intensivvård med ambitionen att vara någorlunda heltäckande. Att begränsa volymen till A5-format och 400 sidor gör det inte lättare, tvärtom.

Väl underbyggda fakta

»Understanding anaesthesia» vänder sig enligt förordet i första hand till sjuksköterskor i vidareutbildning men även till läkarstuderande och till den blivande anesthesiologen. Boken är uppdelad i ett stort antal (47) korta kapitel med förtjänstfulla nyckelord under varje rubrik. Efter en kort introduktion, som också berör anestesins historia, repeteras tillämpad anatomi och fysiologi på 25 sidor, vilket gör det till bokens längsta kapitel. Fakta som presenteras här är väl underbyggda och begripliga, en bra introduktion till ämnet.

Användbara i det kliniska arbetet

Därefter berörs i stort sett alla aspekter av specialiteten anesthesi och intensivvård. Kapiteln om hematologi och blodtransfusioner, andningssystem och handhavande av apparatur är fyllda med praktiska råd, som är tillämpbara också i svensk sjukvårdsmiljö.

Att presentera olika typnarkoser i separata kapitel är ett pedagogiskt riktigt grepp, vilket tillsammans med bokens format gör den användbar ute i det kliniska arbetet.

Luftvägar och eventuella problem med att hålla dessa fria är centralt för alla som arbetar med anesthesi och intensivvård. Kapitlet som berör detta är bra och innefattar också förslag på hur en »intubationsvagn» för akut bruk bör vara utrustad.

Avsnittet om handläggning och anesthesi vid akuta ingrepp

och trauma är nyskrivet och speglar det ökade intresset bland anesthesiologer för traumatologi.

Etikdiskussion saknas

Det finns en väsentlig brist i boken. Det saknas en diskussion kring etik i vården, en fråga som vi anesthesi- och intensivvårdsläkare konfronteras med dagligen. Måste vi prioritera i vården och i så fall hur? Hur noga bör vi informera patient och anhöriga då det gäller anesthesi och operationsrisker? När bör/kan vi avstå från behandling? När bör vi avstå från/avbryta hjärtåterupplivning? Dessa problemställningar (och andra) bör finnas med i varje lärobok i anesthesi och intensivvård och kan med fördel integreras med mera traditionellt kunskapsstoff.

Mer anesthesi än intensivvård

Sammanfattningsvis ger boken en välskriven, komprimerad introduktion mera till anesthesi än intensivvård, mest lämpad för blivande anesthesi- och intensivvårdssjuksköterskor. •

Manual för urologisk laparoskopisk kirurgi

Raul O Parra, ed. **Urologic laparoscopic surgery**. 231 sidor. New York–St Louis–San Francisco: McGraw-Hill, 1996. Pris £ 102.50. ISBN 0-07-048580-1.

Recensent: överläkare Stephan Brändstedt, urologiska kliniken, Danderyds sjukhus, Stockholm.

Laparoskopi är en teknik som inom urologi ännu »väntar på sin sjukdom» har det sagts. Med en genomgång av en rad användningsområden såväl inom vuxenurologi som inom pediatrik urologi jävas detta påstående i denna nyskrivna handbok. Boken är välskriven och objektivt hållen.

För att citera inledningsorden: »Laparoscopy in urology, after an initial phase of entusi-

asm, has entered a period of declining interest. Is this the beginning of the end for laparoscopic surgery in urology?» Frågan får sitt naturliga svar under genomläsning av boken.

Författarna ger oss en historisk tillbakablick av de första trevande försöken att applicera endoskopisk undersöknings-teknik och redogör för den grundläggande teknologiska utveckling som möjliggör endoskopi av idag.

Heltäckande perspektiv

Som i alla amerikanska läroböcker avhandlas basala spörsmål såsom patienturval, patientuppläggning, anesthesiologiska och fysiologiska aspekter vid pneumoperitoneum. Tekniska aspekter som sutur med och utan suturmaskin samt komplikationer och postoperativa problem belyses och diskuteras. Den laparoskopiska operationstekniken är systematiskt avhandlad och uppdaterad.

Varje separat ingrepp ägnas ett kapitel, från relativt enkla ingrepp som ligatur av v spermatica vid operation av varicocele och regional endopelvin lymfkörtelutrymning vid prostatacancer till mer avancerade ingrepp som nefrektomi och laparoskopisk blåskirurgi.

För en kirurg är små tips här och var av mer värde än en teoretisk genomgång av fundamenta, och häri ligger denna handboks styrka. De olika författarna bidrar till att olika tekniska moment får en allsidig belysning, t ex ägnas ett kapitel åt att beskriva tekniken vid perineal radikal prostatektomi i kombination med den inledande laparoskopiska lymfkörtelutrymningen.

Bildmaterialet, som delvis kunde ha varit av högre teknisk kvalitet, kompletteras med skisser, vilket gör boken lämplig också som en ren operationsmanual.

Teknik med dålig genomslagskraft

Som antytts inledningsvis har den laparoskopiska tekniken haft svårt att få fotfäste inom urologin. Det saknas en instegsoperation, en motsvarighet till kirurgernas »lapgalla». Övriga för laparoskopisk teknik lämpliga urologiska åkommor förekommer antingen i låg frekvens eller kräver re-

lativt stor erfarenhet av laparoskopiska ingrepp.

Regional endopelvin lymfkörtelutrymning, det i Sverige för närvarande vanligaste laparoskopiska ingreppet, har i jämförelse med motsvarande öppna operation svårt att hävda sig vid en kostnad–nytta-analys.

Framtida potential

Vad är det då som talar för att vi inte skall avskryta den laparoskopiska tekniken? Det är framför allt att denna teknik har en tveklös framtida potential. Denna bok förmedlar ett intryck av den framtida operativa vardagen med den laparoskopiska tekniken. Jag kan därför varmt rekommendera den till varje urologklinik, även där man ännu inte tagit upp metoden. •

Välkommet demensdokument

Demenssjukdom: diagnostik, tidig behandling och anhörigas insatser. A state of the art document. 64 sidor. Stockholm: Medicinska forskningsrådet, 1995. ISBN 91-85546-94-1.

Recensent: professor Bertil Steen, avdelningen för geriatrik, Vasa sjukhus, Göteborg.

Demensstillstånden är liksom många andra tillstånd, såsom hjärt–kärlsjukdom, osteoporos och urininkontinens, vanliga inom geriatrisk medicin. Ser man till demensstillståndens betydelse som orsak till institutionell vård blir detta än mer uppenbart. Därtill kommer att forskningen är intensiv inom området – inte minst i Sverige inom flera grupper i forskningsfronten. Behovet är därför stort att på ett sakligt och överskådligt sätt sprida kunskaper till praktiskt verksamma läkare.

State of the art-dokument

1995 hölls i Stockholm en state of the art-konferens med ett 40-tal deltagare om olika aspekter på demenssjukdomarna. Antalet deltagare från Stockholm var stort, men även forskningsgrupperna i Malmö/Lund och Göteborg/Mölnalvar väl representerade. Under ledning av en arbetsgrupp med professor Bengt Winblad på